

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 frt.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepekét követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelt Alajos (Wollzeile 22.) Haenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest: Haenstein et Vogler hirdetés közv. rodáj Braun Ede hirdetményi ügynőksége, Józsefstr 10. sz. 1 emelet

Nyitleri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“
politikai és közgazdasági napilap
1875. utolsó negyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy óra	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára	7 kr.

A megrendelések legzélszerűbben postai utalvánnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet“ kiadója.

Tisza Kálmán.

— A historia számtalan bizonyítékot szolgáltat azon általános igazságra nézve, hogy nagy események teremtik a nagy férfiakat, Magyarország újabb történelme azonban sokkal több adatot szolgáltat ezen igazság ellenkezőjére nézve, hogy t. i. nagy férfiak teremtők a nagy eseményeket. A kiegyezés műve bizonyára századokra kiható történelmi esemény Magyarország életében s lételet legfőképp egy nagy férfinak köszöni, kinek segítségére voltak a töle nem függő események egy-egy Sádova és Könygrázt, de kérdés marad, ha ő vele nem áldja meg a gondviselés e nemzetet, vagyunk-e ott a hol?

A kiegyezés óta legnevezetesebb esemény hazánk történelmében a fusio és en-

nek természetes következménye Tisza Kálmán miniszterelnöksége; és itt valóban mindennél királyi ember keze. Leginkább Tisza Kálmán szellemének tulajdonítható a parlamentünk legutóbbi szakág ált erős ellenzék létezése, neki e nagy párt megszűnése, a fusio s vele az ország nyugodalma, mely sokkal üdvösebb gyümölcsöket hozhat, mint a mennyítés a melyet a volt balközép saját meggyőződése után előbb vitatott elveinek diadalával elérni képzelt. Tisza Kálmán műve, melyben segítségére lehetnek ugyan az ország rosza fordult viszonyai, de ez alkotást s élén önmagát maga tette azzá, a mi. Es Tisza Kálmán a helyzet többé tette, mint gr. Andrássy óta lejár-tott miniszterelnökeink bármelyikét. Nagyobb kezében a hatalom, de nagyobb is az általa megoldandó feladat.

E feladat nemcsak az egyezkedési tárgyalások, a megoldandó reformok ropant halmazában, Magyarország pénzügyi regenerációjában, hanem mindezekhez a legnagyobb eszköz, a most oly szép egészet képező szabadelvű párt egységének és egyet-értésének fenntartásában áll.

Tapasztalhatta Tisza Kálmán, hogy mennyire nem tudott sikerülni eddigi miniszteriumainak csak a sokkal kisebb De-ákpart egységét is fentartani s ebből következtetést vonhat, hogy mily nagy államférfiui tapintatot követel a számosabb elemekből álló szabadelvű párt egyetértésének megőrzése.

Ki merjük mondani: ez lesz Tisza Kálmánnak legnagyobb feladata és legdic-sőségebbi vívmánya, ha szerencséje és tapintata lesz hozzá keresztül vinni. Nem járunk a vak hízések útján s így el merjük mondani, hogy igen sokan vannak, kik nem mutatják magokat ellenségnek, nem is azok, de még meg kell hódítas-sanak, hogy barátokká legyenek. Ott áll közelebb eltávolított legtöbb miniszterünk sorsa; eleinte csak a magasztalás és dicséret szól, ez egyhangú énekétől zeng a levegő, mert hallgatnak azok, a kik várakoznak; később kezd megzavarni a nótát

egy-egy dissonás hang, de azért a töm-jenezők serge nem hagyja magát; de a mikor aztán leszállott emberünk a bitoros székről, az utóbbiak lesznek a kik leghan-gosabban kárognak reá.

Tisza Kálmán szerencsés miniszterel-nök lesz, ha nem engedi magát elcsábít-bíttatni az ily-féle hollóhadról; ha inkább hallgat azokra, kik nem zajonganak, mert a valódi elismerés, mint az igaz érzelem keveset beszél; ha ép úgy fog töreked-ni új barátok szerzésére, mint a régiek megtartására.

Tisza Kálmán miniszterelnöksége nagy esemény reá és a hazára nézve s mi is-mét csak szerencsét kívánunk neki a hazáért.

Sok, nagyon sok a mit ő tehet, nyit-va előtte a pálya, melynek végén az lesz a legszebb jutalom, ha majd elmondhatjuk róla, hogy tetteiben mutatta ki, miszerint szerette a hazát.

— **Magyarok és románok.** Ezen czim alatt a román kormány közlönye, a „Jour-nal de Bukarest“ egy reánk magyarokra nézve igen érdekes cikket közöl, melyben a többek közt így szól:

A magyarok és románok közti viszony igen fontos kérdés és szoros kapcsolatban áll a keleti kérdéssel. — A két nemzet közt ez ideig ellenséges érzelmek uralkodtak. Nem annyira nálunk, kik Romániában lakunk; inkább csak az erdélyi és bánáti románok s a magyarok közt uralkodott az ellenszenv és a bizalmatlanság; míg mi csupán a solidaritás szempont-jából tekintettük a dolgokat. E küzdelem a két nemzet közt valódi szerencsétlenség s a két nép érdekeit legmélyebben sérti.

A fordulat után, mely a hatalmak kele-ti politikájában beállt, okvetlenül szük-séges, hogy a magyarok és románok egy-mással a legjobb egyetértésben éljenek. A „Correspondance Hongroise“ e tárgyról egy nagy becsű cikket közölt, melyet reprodukálunk s örömmel constatáljuk, hogy a magya-rok politikájában nevezetes változás történt.

Nem rég a magyarok lenézték Romániát s nem számoltak vele, mint faktorrall; ma már a ro-mán-magyar szövetséget pengetik s elismerik az előnyöket, melyek abból mindkettőnkre néz-ve származnának.

Forrón óhajtuk, hogy Andrássy gr. egyet-értsen a „Correspondance Hongroise“ cikkében kifejtett nézetekkel.

— **Az adóhivatalnokok nyugdíja-**zására vonatkozó általános törvényjavaslat, melynek előterjesztése a kormány már több képviselőházi határozat által lón utasítva, mint halljuk, a ministerium által már munkálat alá vétetett. A törvényjavaslat sokoldalú intézke-déseinek megállapítása hosszas tanácskozásokat tesz szükségessé, úgy, hogy ma még nem ha-tározhatni egész biztonsággal meg, vajjon elő-leend-e a törvényjavaslat terjeszthető még az országgyűlés első ülészaka alatt? Annyi két-ségtelen, hogy ha nem is ez ülészak foly-tán, de mindenesetre legfeljebb a második ülészak alatt leteendő azt a kormány a ház asztalára.

— **Jövedéki kihágási ügyekben** az ítéletileg kiszabott pénzbírságoknak fogságbü-n-tetésre való átváltoztatásánál tapasztalás sze-rint azon gyakorlatot követték eddig az illeté-kes bíróságok, miszerint a fogságbüntetést csak azon esetekben mondták ki ítéletileg, ha az elmarasztalt fél teljes vagyontalansága bírói végrehajtás útján derült ki, ellenben a vagyon-talanság felett szabályszerűleg kiállított szeg-énységi bizonyítványt nem ismerték el elégsé-gesnek. A pénzügyminiszter ennek folytán uta-sítá a pénzügyigazgatóságokat, hogy jövőre — mig e részben a törvényhozás másként nem in-tézkedik, a jövedéki-kihágási ügyekben hozott s jogerőre emelkedett ítéletek végrehajtását an-nak előzetes puhatolása nélkül, vajjon bir-e, vagy nem a végrehajtás szenvedő fél vagyon-nal — különösen, nélkül az illetékes bírósá-goknál szorgalmazzák.

altat valamennyi irányban üdvözölhetünk, ha-sználó eljárás nem követnek el? Genftől alig órájársnyira felvő Sálve nehány év előtt má-jusban nem zöld, hanem barna volt, s egy odattett kirándulásunk alkalmával a közel lévő erdőben olyszérű zajt hallottunk, mint mikor erős záporosó hull a fákra, mi a cserjéknek utolsó rügyeit rágó millio, meg millio cserebo-gártól eredt.

Azt hiszik, hogy ezen rajok nem jöttek át a geni határa és utódaik a köztársaság határoszlopait respectálták talán?

A több kártékony bogaraknak száma sok-al nagyobb, mint sem azokat mind elősorol-hatnánk. Ilyenek a pattogányok, vagy ug-ró bogarak, (elater), melyek a mellükön al-kalmazott különös készülék által magukat magasra vetni képesek, mieltt hanyatt fekte-tik őket, s melyeknek drótféreg alatt is-meretes álcáik, nevezetesen az éjszaki vidé-keken a gabonában tetemes károkat szoktak okozni; a széles fekete turony, vagy dög-bogár (silpha), mely főképen döggel él, ál-czái azonban az ifjú repában és többfelelőben érzékenyen garázdálkodnak; a fénybogár (nitidula) a repézének virágait támadja meg, s annak belső szerveit tönkre teszi, hogy mag-ja nem lesz; a szalonna, és szécs porva (dem es tes) rettenetes szemtelen fráterek, melyeknek merev kemény pondrói élni sze-reinkben és téli öltönyeinkben kimondhatatlan boszúságunkra élődnek.

Ezen világos barna és három ponttal éki-tett szélesövű bogarakat könnyen megismer-hetni; repedésekben telel s felül barna és alól fehér álcákat hoz létre, melyek különösen zsiros bőrökben és bundákban rágódnak, hol ürülekük és hosszú szőrrel benőtt üres bőreik-vel mindent teletöltötenek.

Bundába kötik be magukat, mihez annak lerágott szőreit használják.

Végül felemlitem még a liszt i rej-tényt, (tenebrio molitor), melynek pondrói lisztféreg nevezet alatt jelesen a liszt, korpá és kenyér között lakoznak.

Mínthogy a filamilek minden táplálék felett szeretik a lisztféreg, a zsemlyések és

Magyar lapok szemléje.

Az „Ellenőr“ a százszok budapesti idő-zésről ír. E szerint a százszok legújabb törté-ne Budapestén ez: hosszu instantia; hosszu dictio; hosszu orr. Feljött Trauschenfels Bu-dára, a százszok színével, édeskés szavának varázsserejével. Bekopogtattak a minisztereknél, esedeztek, gehorsamst in Freue, kérévén aláza-tosan essék meg a szíve „Kronstadten.“ És lett az eredmény hosszu orr. Mi kell nekik? Mit járják Budavárát frakkos deputatiokkal fe-hér kesztüben? Igen szép privilegium az, ur-nak lenni oláhok és magyarok fölött s nem ismerni nagyobb istent a comesnél. De hiába vagyunk barbarok, annyira mégis finomult már a mi izlésünk is, hogy e durva középkort ano-máliának kezdjük tartani „ázsiai“ institutioink közt. A mit Trauschenfels ur illő hajlongá-sokkal a miniszterek elfogadó szobáiban instan-tiákép meghordoz, ismerős az nekünk még fe-nyegető követelés korából. Nem ijedtünk meg töle akkor, nincs okunk behízelgő szavának megcsúnni ma. Állami szervezetünkben holt tetemet megtűnnünk nem szabad többé, azért erősen hiszi, hogy a tervezett reformokban nem lehet más a főirányadó szempont, mint a jog-állam fejlesztése és a modern közigazgatás érdekei; és tudja azt, hogy a Királyföldön a százszok bitoló hatalmaskodása ép oly sérelmes az első, mint gátló a topografiai felosztás képtelensége az utóbbi szempontból.

A „Hon“ a finom ellenzéklet ismerteti s ha valaki meg akar győződni arról, hogy mi-lyen gomba tud lenni a finom aristokrata és diplomata, ha a pártszenvédeley elragadja, vagy az egyéni ellenszenv bántja, az meggyő-ződhetik, ha a Sennyey és Kállay lapját ol-vassa. Abban a ministerium kuruzslónak van ne-vezve, melynek minden szava ámitás. Ily mo-doru és hangu ráfogások ellen védelembe venni sem Tiszát, sem Széllt nem tartja szükségesnek. Csak feltüntetni akarja, hogy ime: ilyen a tárgylagos és konservatív ellen-zék, melynek kizárólagos célja a haza meg-menítése. Mit mond ehéz a józan gondolkodású olvasó? Azt, hogy vagy a Tisza-Szell-kabinet áll szemfényvesztő emberekből, kiket azonnal

kenyérűstök azon vidékeken, hol a fülemileket barbarságra kalitákban tartják, mellékjövede-lem végett a liszteladálakban tenyészteni szok-tak, különben a sárga, kemény álcák fekete ürülekükkel lisztsekreényeinkben a legkellemet-lenebb vendégek.

Ezzel rokon a konyhabogár (tenebrio culinaris) és a halotti bűzge (blaps mor-tisaga), melyek tisztátalan házak söpredékében és porladékában élnek.

Néhány évvel ezelőtt hozzám hoztak né-hány pondrót, melyek állítólag egy gyomorbe-teg asszony által hányattak ki.

Az asszony keményen állította, hogy a pondrók gyomrában voltak és azok voltak sok évi betegségének okai.

Az orvos egy szóval sem tagadta s ne-kem alig sikerült mindkettőt felvilágosítanom arról, hogy azon férgek nem élhetnek a gyomorban, hanem a padló hasadékaiban tartó-zkodva a hányásra csödltek elő, hogy abból jankmározzanak.

Ezen esetenl eszembe jutott ama rész-t-kóros, ki lelkiismeretesen mindennap megviz-s-gálta saját ürülekét, s egyszer csak hosszukép-pel álla, markában néhány szőrös férget tartva, orvosra elé, s bennök alteste hosszas betegeske-désének okait látva, nagyprospepájával jövedül-te meggyógyulását. Az orvos rögtön felismerte a tolvaj furdancs (pinus fur) szőrös pon-dróit s pontosabb utánjárással felfedezte, hogy az illető gyalogárnyékszekének régi párnától-té-sében egesz telepe lakozott azoknak, s a hypo-chronikus által előmutatottak a párnarepedé-seiből hullhattak az edénybe.

A fekete, s kellemetlen szagú halotti b-űrge, (blaps mortisaga), mely éjjelenként a lakokban körül kullog, s ha a betegnek vala-mi készítenek, éjszaka rendszeren ő is a kony-hába siet, ezért asztán ha meglátják, a beteg halálának előjelül tekintik, épen úgy, mint a meredt nyaku kopogárt, (anobium pertinax) melyet a fában folytatott csendes kopogásáért halálórának hívnak, minthogy halk fúrása egy zsebhórá kettyegéséhez hasonlít. Ezalatt azonban, míg a rovar így kopog, nem gondol a halálra, hanem annál inkább az életre, melyet épen elő-állítani akar: — kopogásával csalogatja magá-hoz nőstényét.

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Vogt Károly

a hasznos és kártékony, a roszul ismert és rágalmazott állatokról.

Fordította:

Lakatos József.
Hatodik rész.

Egy lovasezredes mint bogarász. — A bogarak megkülönböztető jellegei. — A futocsz cserebogár va-dászata és Perner udvari tanácsos. — A sirásó dögész. — A cserebogár. — Az ormányos bogarak és iparuk. — Az eszelőny és tevékenysége. — Egy per az ormá-nyos bogarak (zsuzsok) ellen. — A zsuzsokper vége és hasznavele. — A furdancs és zsuzsok. — A cserebo-gár és dele. — A pajorok veszélyessége. — A csere-bogár mint trágya. — Védelmiszer a cserebogarak el-en. — Nehány másféle bogár. — A halotti bűzge ál-czája és egy asszony meg egy rásztkóros (hypochond-ricus) betegségének története. — A tolakodó ko-po gár (Todenuhr) kettyegésének oka. (Folytatás.)

Láttunk ennél még számbavehetetlenebb okokat is előhozni!

Mindazonáltal ezen időszaki éveket még sem kell feltétlenül számítani, és azt jól meg kell gondolni, hogy különös akadályok, előre nem látható körülmények az egészet megvál-toztathatják. Több egymásután következő nyir-kos, vagyis nedves, hideg esztendő előlheti az álcákat és bábokat s a cserebogár fejlődését tetemesen hátráltathatja, miáltal a repülési évek megrikulhatnak — kedvező időjárási kö-rülmények ellenben elősegíthetik fejlődésüket, s elleneiket megszorítva minden közönséges évet hosszu időn keresztül cserebogár esztendő-vé változtathatnak.

Már akár hogy legyen, annyi igaz, hogy gyakran akkora tömegekben jelennek meg, hogy nem az a kérdés áll elő, hogy mikép lehessen belőlök mázsákat gyűjteni, hanem a gyűjtöttek-mel lehessen kezdeni?

A tyukok és sertések már nem győzik elemészteni, s undorodásig laknak tőlük; a vízből elmenekednek; a szétcsökölösök csömör-

letes, és nem kivihető, kivált ha köblőleg hord-ják őket, s hogy ellásák a földbe, ép annyi mintha a halat vízbe vetik, hogy fulladjék be-lé. A berni kantonban néhány helység köz-i-gazgatási hivatalát jvalóban e miatt a legna-gyobb zavarban láttam ide s tova kapkodni, míg azon ötletre nem jött, hogy az összegyű-jtött rovaroknak egy olajtörő malmot béreljen ki, mely aztán belőlök a legjobb trágyát ké-szítette. Pájdalom, elfelejtém feljegyezni magam-nak, hogy egyedül Thunbau, hol akkor tartó-zkodtam, hány simri *) cserebogarat gyűjtöttek össze simrijét egy centimében számítva? Csak-ugyan a mesélővel határos! De, ha meggon-doljuk, hogy 1832. máj. 18-án este 9 órákor a hatlovas diligencet Gournay és Gifors között a cserebogarak megtérítették, mennyiben a szembe jövő borasztó nagy cserebogárraj miatt a lovak megbokrosodtak; ha figyelembe ves-zük, hogy 1841-ben a Szaján levő hidakon Ma-conban a levegőt megtöltött cserebogár rajok miatt néhány este nem lehetett átmenni: úgy el le-het képzelné azon irotatózt pusztításokat, me-lyeket ezen állatok kertekben, mezőkön és erd-őkön koronkét elkövetnek.

Azon ellenszerek, melyeket a csereboga-rak, irtására eddig felhozunk, nagyobb pusztít-ások kikerülését illetőleg többnyire e-légtelenek, s egyedül a kész rovarokra vo-natkozik, mivel a pajor a föld alatt, ne-vezetesen olyan vidékeken, mint a rétek és er-dei, bokros térségek, melyeket nem szoktak soha szántani, vagy felásni, tökéletesen meg-menekül, míg a kertekben és szántóföldeken az ásó és eke által legalább részben megtizedel-nek. És itt azt lehet mondani, hogy az újabb gazdaságoknálígar eltörlése, és a földnek ko-ronkénti többszörös megforgatása e nemben még a legtöbbet használ, mert azáltal tömér-dek pajort lehet elpusztítani. Csak látni kell ilyenkor, hogy a földmives ekéje után mennyi varju, csöke és seregély matát a barázdákon, és hogy kapkodnak ott jobbra-balra a felbo-rult hantokon eviczkélő pajorok után, s mily

*) Simri — félveka, az odaváló legkissebb ga-bonamérték, s centime — 1 franknak 100-ad része. Fordító.

el kell távolítani, vagy azt, hogy a ki ügytud irni Magyarország kormányáról, azt vagy a rozakarat, vagy a szenvedély vezeti, sőt tova ragadja a műveletlenség. A kvalifikácót az olvasóra bizza, itéljen vagy a magyar kormány felett, melyet oly óriási többséggel tisztelt meg az ország, vagy a „Kelet Népe“ és azon párt felett, mely nemcsak türi, de rendszeresen szerkeszti e szellemben e lapot.

A „Nemzeti Hírlap“ annyit bizonyosnak tart, hogy a bagatelle ügyeknek a szolgabírák hatáskörébe helyezése után az ország egyetlen kerületében sem lesz jó közigazgatás és jó igazságszolgáltatás egymás mellett. Most egy sereg szolgabíró henyl és uraskodik; de leg-alább azok kerületeiben, a kik dolgoznak, az valami, a mi a közigazgatáshoz hasonlít. Azután a henylök tovább henylének, mert a bagatell-ügyek is elhevernek a többiek mellett; a munkások pedig vagy megunják a kétféle munkát s egyiket sem teljesítik, vagy pedig, ha a tulságos teher sem nyomja el bennök a kötelességerzetet, elvégzik legalább az egyiket. Hogy melyik lesz ez a szerencsés ág, az minden egyes szolgabíró egyéni izlésétől fog függni.

A „Pesti Napló“-nak érik a vámkérdés. Az osztrák kormány, reichsrath, testületek, sajtó és publikum állást foglalnak, mi pedig tévafelván. A kérdés: önálló vámterület vagy sem, nincs megvitatva. A védvám, vagy szabad kereskedés kérdése s mi vele kapcsolatos: a valuta, az ezüst ára s a pénzáláb kérdése nem költenek általános érdeklődést. Az idő eljár; december 24-én itt a határnap a vámszerződést felmondani s kormány s ország nem tudja mit akar és mit tőve legyen. Ez onnét van, mert a magyar embernek politikai műveltsége van, de nemzetgazdasági érdekekkel keveset törődik. Ellenben Bécsben, mintán sokáig hevert a kérdés a hírlapokban, kereskedelmi kamarákban, és választógyűléseken, legujabban az agitatió a törvényhozás küszöbét átlépte. S Bécs városának; községi tanácsa is készül actióra a vámkérdésben. Ha ez így foly, intimidálva lesz minden tényező, mely méltányos lenni kíván Magyarország érdekei iránt s Ausztria egyetemes vámpolitikájára arra fog törekedni, hogy még inkább guzba kösse Magyarországot. Reméli, hogy a szabadelvű párt komolyan és behatóan fog foglalkozni a vámkérdéssel; s a szabadelvű kormány nem ellenzi, ha a képviselők magukat ilyen tárgyban tájékozzák s megindítják a szükséges mozgalmat.

† Bartal György.

Az ország házán ismét gyászlobogó leng s politikai életünk régi bajnokai egyikének halálát hirdeti. Bartal György hunyt el hossz-as szenvedés s a halállal való kínos küzdelmek után. A magyar közélet s a politika egy derék, becsületes, munkás, művelt és tehetséges harcosát veszti el benne. Nem volt ő a merész és nagy tettek embere, hírnevét is inkább mint szófok alapította meg, de mint közmunkás nagy ismereteivel és munkásságával mindenütt kitűnő helyet foglalt el, a hová csak a politika élet változásai állították. Konservatív szellemű, de modern irányú politikus volt, óvatosságban inkább innen, mint túl állapotott meg a határon, melyig nálánál öntudatosabb és merészebb politikusok szerencsésen elmentek. Ez óvatossága vitte őt a kiegyezést megelőzőleg a konszervatívek soraiba s a helytartó-tanácsba, ott is a legjobbak közé tartozott azonban és őszintén és a hatalom megtartásának utógondolata nélkül igyekezett előmozdítani a kiegyezés ügyét. Ennek létrejötte után rögtön is csatlakozott régi elvárataihoz, a kikkel 1848-ban és 1861-ben egy zászló alatt küzdött s a kiknek most is szerencsésen sikerült többet kívínni, mint a mennyivel ő megelégedni kénytelennek tartotta a nemzetet. Mig szemközt állott is velük, csak követeléseinek fokozata válsztotta el őt tőlük, nem politikai céljának lényege és ellentétes természete, mint ez az akkori és mostani ó-konszervatívok legnagyobb részére nézve áll. A ministeri székre már, mint a deákpártnak régi és ujra is kipróbált tagja jutott. Ministersége nem szaporította babérait. Tárcajának eddigi foglalkozásához jó részben idegen teendői, az egész ministeriumnak kétséges állása s tán haladó és tetterejtő már megbénító betegsége is okozták ezt. Utolsó tette a bukó ministeriumnak egyik hattyu dala volt, egy szép beszéd, melyben ismét találkozunk a régi Bartal klasikus erőnyével, nyelvelbeli tökélyével, gondolat-tömörtségével és mondatfűzései nehézségével; de nem találuk fel már benne az erőt, mely pedig azelőtt nem hiányzott belőle. Legjobbban bizonyítja ezt Sennyeyvel való szöváltása, mely egygyérlmű volt részéről — a fegyverlerakással. Úgye nem tette ezt szükségessé; a politikai életről és tán az életről való lemondás kényszerűségének előérzete béníthatta meg őt és csak is ez által erős ellenfelével

szemben, a ki egykor rövid időre elv- és bajtársa volt.

Azóta betegsége volt egyedüli ellenfele, s ez is legyőző és kioltó nemes életét. A hiányt, melyet balála sorainkban okoz, nincs ki betöltse. Az ifjúságnak, mely most lépett és lép a politikai küzdőterre, sokat kell érni és tanulni, míg bele nőhet az elhunyt harcos lábának üresen hagyott nyomába. Ez legszörlőbb bírlata Bartal György életének és egyéniségének.

Azok számára, kik nem ismernék, ittadjuk rövid életrajzát:

Bartal György a nagyhirű történettudós és publicista id. Bartal Györgynek fia, született 1820-dik évi szeptember 22-én Pozsony megyében. Tanulmányait a bécsi Therezianumban végezvén 1842-ben, így 23 éves korában lépett a közpályára Tolnamegyében, hol tiszteletbeli aljegyzővé választott. E minőségében rövid idő alatt annyira kitünt, és esze és készségével, hogy a következő tisztujtás alkalmával főjegyzővé lett megválasztva, s mint ilyen közigazgatásban, törvénykezésben, de különösen az urbéri ügyek rendezésében tevékeny részt vett. A publicistica terén állandóan a nagyhirű Bezeredy István oldala mellett küzdött mint az akkor oly népszerűtlen adminisztrátori rendszer által elnyomott kisebbség tagja.

Bekövetkezvén az 1848-ki események, Tolnamegye pinzehelyi választókerülete az ifju, de már meggyeszeretkedveleg ismert Bartal Györgyöt választotta meg országgyűlési képviselőül, mely emlékeztetés országgyűlésnek minden phasisában buzgó részt vett: Pesten, Debreczenben és Szegeden s Szemere Bertalan miniszteriumában a pénzügyi osztály főnökségét vállalta magára. A világiosi katastropha után fogságba került, a honnan két hónap mulva kiszabadult. Ez időtől kezdve teljes visszavonultságban tolnamegyei birtokán szelleműs nejeinek, Perczel Mór hűgának oldala mellett élt. 1860. évi okt. 20-dikán ismét megjelent a közélet terén, tevékeny részt vett Tolnamegye megalakításában és a megye alispánjává, majd előbbi választókerületében országgyűlési képviselőjévé választott meg. Az 1861-ki országgyűlésen a felirati szónoklati harczban kitűnő szónoki erejével nagy elismerést aratott egy társai, mint az egész ország előtt. Ezután ismét a magánéletbe vonult visszaz. 1864-ben az alkotmány helyreállítására ismét kísérlet tétetvén, a Majláth-Sennyey-féle átmeneti kormányban ő is helyet foglalt, mint a helytartó tanács első alelnöke. Ezzel a konszervatívokhoz csatlakozott és nagy tehetségeit félreismerhetlen jóakarattal szentelte a kiegyezés ügyének. Az 1865-ki országgyűlésen ő volt az Apponyi György vezetése alatti dikaszterialis párt vezérszónoka s föllépése adott alkalmat Deák egyik legnagyobb beszédére, az oportunitási politika ellen. A kiegyezés a Deákpárt által létre hozatván, Bartal teljesen csatlakozott ahhoz. A konszervatív irányról való lemondásának kétségsbevonhatlan bizonyítékait adta az 1871. évi kath. kongresszuson, melyen mint a kisebbség vezérszónoka, oly fényesen szerepelt. Mult évi márczus havában a Bittó-Gheczy-kabinetbe lett meghíva és ebben az ipar-kereskedelem és földmívelésügyi tárczát viselte. A kormány nemcsak parlamenti tehetséget, hanem kitűnő munkaerőt is nyert az ő személyében. A Wenckheim-Tisza-kabinet megalakulásakor megszűnt a kormány tagja lenni és képviselői állásában folytatta tevékenységét.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. oct. 27.

Némely lap ama hireivel szemben, hogy gróf Zichy Ferenc, konstantinápolyi magyar-osztrák követ szerencsét kívánt volna a nagyvezirnek a porta újabb pénzümveletei (!) alkalmából, azt jegyzi meg a „P. C.“, hogy bizonyára összehévesztett említett követnek conversatiója a nagyvezírral a foganatba vétetni szándékoltt török közigazgatási reformok incidenséből. Minden belátással bíró ember előtt az a föltevés, hogy egy nagyhatalom gratulálhasson Konstantinápolyban ama török pénzügyi műveletekért, már magától elesik.

Milán fejedelmet, menyegzője alkalmából, következő szavakkal üdvözölte a szkupstina elnöke:

„Midőn a képviselők fenségednek szerencsét kívánnak a szent házasságra való lépése alkalmából, határtalan örömmelknek adnak kifejezést, hogy a szerb trónon a nemes uralkodóhoz méltó fejedelemlő láthatnak, ki erőneyi és nemes szíve által a nemzet előtt mint a haza anyja fog ragyogni. A nemzeti képviselők kéri isent, hogy kegyelmével áraszsa el fenségedet és a legfenségesebb fejedelemlőt, hogy a fejedelmi pár Szerbia boldogítására és büszkeségére sokáig éljen és fejedelmi utódokkal megdállassék, kik a nemzet számára fenntartásá a legkésőbb időköz az Obrenovicok dicső uralkodó házat. Éljen a fejedelmi pár!“

A szerb hadi párt radikális közlönyének,

az „Istok“-nak szerkesztője Stanisics (újvidéki születésű) ki nem rég elfogatott izgatásai miatt, ismét szabadlábra helyeztetett. De elene a felségsértés miatt megindított pör folyamatban van. Nevezett szerkesztő ugyanis a Zimonyban megjelenő „Granicásár“ ama számát, mely egy gyalazatos cikket hozott Milán ellen, minden uton-módon terjesztette Szerbiában.

Risa pasa, török hadügyér, mint Konstantinápolyból írják, elhatározta, hogy többé nem küld sereget Hercegovinába és Albaniába, meg a többi dunai vilajetekbe, hol eddig közel 100,000 főnyi sereg van összehívva. A török kormány azt hiszi, hogy ezen haderő elégséges minden tekintetben a porta tekintélyének fentartására.

Görögországban egymást követik a skandalumok. Most ismét az athéni államügyész kiadatási kérvényt intézett a kamara elnökéhez a Bulgari-kormány két volt tagja ellen, kik megletek vesztegetve a püspökök kinevezetése alkalmából.

Az olasz parlament jövő hó 15-én fog ismét összeülni és azonnal tárgyalás alá veendi a költségvetést.

A német császár mult szombaton d. u. 11 $\frac{1}{2}$ órakor utazott el Milanóból hazafelé — miután szívélyes bucsut vett az olasz királytól, hozzátartozóitól és a hatóságoktól, melyeket kihallgatáson fogadott, mondvá, hogy soha sem fogja elfeledni a milanoi látogatást.

Az „olasz kath. fiatalság“ egylete egy feliratot intézett a német császárhoz, kérve őt, hogy „adja meg a kath. egyháznak a szabadságot.“

Lajos bajor királynak, általunk is ismertetett eljárása az ultramontanok irányában — helyeslő visszhangra talál Bajorországban, melynek több részében népes gyűlések tartattak, melyekből a királyhoz köszönő és hálafeliratok intéztettek.

Könyvismertetés.

(Folytatás.)

A juh róli hazánkfai közül sokan kicsinyléssel nyilatkoztak; „nem nézem meg a juhót, monák, tul vagynuk már rajta; akár alá-szánthatjuk: akkor sem tesznük nagy kárt magunknak“ és figyelem nélkül haladtak el a juhketreczek mellett. Pedig a gazda birtokán okvetlenül akad olyan esetleges legelő: kaszálók sarjukaszálás után, ugar, tarló, télen a vetések s kivált a széles terület füves helyei, hol a szétszórt, apró szálakat erősebb fogaival, mozgékony ajkaival csak a gyorsabb járásu juh képes összeszedni, vagy marha nem. Mezőgazdasági üzletünkben a teljes értékesítés és egyensúly fenntartása végett, a juh nélkülözhetetlen állat.

A bécsi tárlaton 137 kiállító összesen 1500 darab juhót mutatott be és ezen számot tekintve: nagyságra nézve a kiállítás jelen szá-zadban, második helyen áll. Megjelent ott állataival: hat olasz, 10 angol, öt francia, 44 német, harmincegy osztrák és 42 magyar tenyésző.

Anglia egy kiváló czélt tart a juhoknál szem előtt, melynek mindent alá rendel: az a hűsterelés. A bemutatott fajok közül a többieket mellőzve megemlítjük az új Lincoln juhót, mely a réginek Leicester fájjal való keresztezéséből származott. Nagy- és szép-fényű, hosszú gyapja van (15 hüvely hosszúság nem ritka.)

Ezen Lincoln fajtól néhány éve Erdélybe is vitetett néhány birtokos (Paget János, br. Bánffy Dániel, Tisza László, Zeyk József) keresztezési czélból, a belföldi paraszt juh javítására. Nagy köszönettel fogadnók, ha azeredményről a közönséget értesíteni sziveskednének, mert annak idején az a hír járta, hogy bőrbetegségre való hajlandóság és nagyobb halandóság miatt a Lincoln-keresztelés nem akar nálunk sikerülni.

Mig Németországban a merino-juh gyapju-minőségét tökélyesítették; mig Ausztriában a gyapju-mennyiségére fektették a fő súlyt: addig a francia merino-tenyésztő kettős czélt, a gyapju-mennyiség és egyszersmind a test tömeg nevelését törekedett juhászatában létesíteni. Az eredmény kitüntette, hogy egyszerre csak egy nyeret ülhettünk és minden juhászatban csak egy főczélt tűzhetünk magunk elébe, melynek a többi kisebb-nagyobb mértékben alá kell rendelni.

A francziák egy új fajtát is mutattak be, a Mauchampi juhót, melyet tenyésztőink mostanig nem ismertek. Mauchampban Graux ur merino juhászatában egy kos-bárány született volt, melynek hosszú, sima, selyemszöri gyapjuja nőtt, és ezen kossal létesítette Graux ur, 120 ezer frank segélyt nyervén az államtól, a jelenlegi Mauchamp-nyáját.

Németország ezen század elején juhászatában főleg a gyapjuterelésre fektetett súlyt s így a merinot becsülte; már 1863-ban a hamburgi kiállítás alkalmával láttuk, hogy a hústerelés szintén előtérbe jut s ezt részint a francia, különösen azonban az angol juh-

fajták gyors terjedése eléggé igazolta. A jelenlegi állapot legtisztább képét a német hivatalos kiállítás jegyzőkönyve adja, mely szerint van Németországban összesen 29 millió juh; e között nyolcz millió különböző tájfajta, tizenegy millió merino és hét millió angol eredetű hús-juh.

A németországi merino-juhászat nagy átalakuláson ment keresztül. A negyvenes években még finomság volt nálok a jelszó, fésülhetőt csak mellékesen tenyésztettek; jelenleg már a finom, posztó-gyapju fontossága csökkent és előtérbe lépett a nehezebb, nagy mennyiségű fésűs gyapjut termelő juhok tenyésztése. Posztó-gyapjut termelő nyájakat a sekélytalajjal és gyébrebb növényzetű legelőkkel bíró tájak, főleg Porosz-Szilézia, tartanak, egyebütt a francia eredetű fésűs-juh jut előtérbe.

Ausztria tenyésztői már a jelen század elején bizonyos irányt követve, megteremtették a negretti név alatt ismeretes nemes merino-faj juhót, mely a németországi finom posztógyapjusokat ma már szembetűnőleg felülmulja. Azonban az osztrák örökös tartományokban is terjedni kezd újabban az angol hús-juhval való félvér-tenyésztés; az oroszok elterték a finomság és nemesség irányától és a fésülhető tömeget mivelik. Ott vannak még a tengeren túli országok, Amerika és főleg Ausztrália; ezek finom posztónak való terményt keveset hoznak. De a hol van is ilyet adó juh, ott a nemességet fentartó tenyészanyagra van szükség, melylyel vér újítható.

Hol van hát még a finom posztó-gyapjut termelő nyájoknak nagyobb területe? Felelet: Magyarország nyugati részében s valóban az onnan nagy számmal kiállított electoral-negretti juhok minden igényt kielégítenek.

A fentebb mondottak mutatják, hogy a finom posztógyapju ára, melyből szükségletét a külföld gyáros is kívülabban csak nálunk fedezheti: nem leend jövőben nagy hullámszónak kitéve s az ilyen juh tenyésztése biztos jövedelmet ígérő üzlet-ág. Csak kezeljük nyájainkat jól; tartssuk idegen keveréstől menten s tenyészállat-eladásra is ezen fajtól biztos kiállításunk lehet.

A nálunk Erdélyben csaknem kizárólag tenyésztett juh-fajtákból: tiszta vérű raczkákat állítottak ki, fekete gyapjusokat b. Bánfi Dániel; hegyi raczkákat b. Józsika Lajos. Lincoln és cigajka-raszka félvérek szép számmal voltak és Paget János, Tisza László, Zeyk József, továbbá b. Bánfi és gr. Mikó ily fajta kiállítványait, kivált az orosz látogatók nagy figyelemre méltatták. Hazánkfaiat nem érdekelték annyira ezen keresztezési kísérletek, melyek minden támogatás nélkül csak e derék kísérlettel való áldozatkészséggel által létesültek, kik ezzel a hazai húsjuh tenyésztesének alapját igyekeztek megvetni s rávezették a hazai tenyésztők figyelmét a Raczkára és Czigájára, mely juhokra a Kárpátok állat-tenyésztésénél még fontos szerep vár.

Báró Romaszkán Jakab Horodenkáról, a bukovinai Kárpátok vidékéről, a magyarországi raczka-juhokhoz hasonló olyan állatok állított ki, melyek testalakulást és gyapju-mennyiséget illetőleg: ezen fajtájú hazai juhainkat jóval felülmulják. Romaszkán ur raczkái zsirban nyirva, közép számmal 10 font zsiros gyapjut adnak, mely fontonként 35—37 krral szokott elárusztatni; a hizott ürök sulya 180—210 font között ingadoz; a válasszott anyákat egy fejési időnyre 3 frt—3 50 krrt szokták kibérelni s így nem csodálhatjuk, hogy Horodenka tájékán Romaszkán ur tenyészállatai keresettek. Nem mulaszthatjuk el, hogy Kárpát-vidéki (erdélyi) és fejésre alapított juhászataink tulajdonosai figyelmét a horodenkai raczkákra fel ne hívjuk. Ezen nyáj kiállított gyapja is feltűnő, hosszúság és szép alakulási által.

Romaszkán kísérletei megmutatták, hogy a raczka, mint tejelő és gyapjat adó állat magában, az erdélyi kísérletek bebizonyították, hogy kereszteztetve egy leendő húsjuh tenyésztesének alanyát képezheti. Nagyon érdemes lenne ezen fajtának minden törzsére, az illető tenyészvidékeken, kissé nagyobb figyelmet fordítani.

Ez a lecke főleg nekünk, erdélyieknek szól!

Sz. S.
(Folyt. köv.)

63-ik közlemény az árvaházra történt adakozásokról.

Részvényes 2 fr. évi díjjal Nagy Lajosné ivén Derzsi József 1 részvény.

Ajándékok.

Gr. Bánffy György 100 frt. A t. törvénytől egy bűnyűgéből 1 frt. Rótáridés József 2 frt. Nagy Lajosné ivén Debreczeni József 2 frt. Derzsi József 3 frt, gr. Eszterházy Jánosné ivén Br. Bánffy Jánosné 10 frt. Sárossi Elek né ivén Egy névtelen 2 frt, Isekuzy János 1 frt.

Összesen 121 frt.

Ajándékok a földszerelethez ang és sept. hóban Br. Bornemisza Ignác né 1 forintot görögdiényre. Haller Rezsóné 4 nag görögdiényét. Biagini Domokosné 6 görögdiényét. Korbuly Bogdán né 2 darab zöld tafota szem ellenzőt. Lukács Ferencné 1 jó fonókerék. Br. Kemény István né 1 nagy konyhakést, kosár alma és kőrtvét, 1 kosár kiflit.

Fogadják a nemes szívű adakozók „árvák“ nevében hálás köszönetünket.

Kolozsvár 1875. oct. 26-ikán.

Br. Bornemisza Ignác né,

elnök.

Szász Domokosné,
titkár.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, oct. 27. 1875.

— **Bulyovszkyné** asszonyt, hazai színművésztünk eme, Magyarország határaitól is hírneves kitűnő tagja, november első napjaiban fogja megkezdeni színházunkba vendégzereplését. A művésznő szép alkotásaitól vagy hat darabban fogjuk élvezhetni, mind anyai műremek, melyekkel hazánk határait ki-vül is oly fényes diadalokat aratott, minőke magyar művésznő még eddig nem. Ugy hisz-szik, fölösleges a közönség figyelmét e vendégjátékokra előre is felhívunk, annyival inkább, mivel a t. művésznő városunk szülötte. Nem tehetjük azonban, hogy színészeinket s figyelmestessük, miszerint nemcsak a nagyszéri pályatárs iránti udvariasság, de a közönség iránti figyelem is megköveteli, hogy minden kétszeres gondallal készüljön elő a vendégjátékokra, hogy azokat vendégre, közönségre és színházra nézve egyaránt ünnepi előadásokká emelhessék. S itt már el kell nemulnia a kisserű vetélkedés jogosulatlan hangjának s a rozslu alkalmazott művészi önérték kicsinyes kifogásának: egy Bulyovszkynéval együtt játszani bármily csekély szerepet is, szerencsésnek érezheti magát szintársulatunk bármelyik s bármiként önértékeskedő tagja. S ezért csak kárhözhatni tudjuk Némethi Irma kisasszony abbeli nevelés és kicsinyeskedő eljárását, hogy Schiller „Stuart Mária“-jában, — melyben a czimszerepet várva-várt vendégünk fogja játszani — vonakodik elfogadni e darab második elősörru nő szerepét: Erzsébet királynőt. Pedig hát a t. kisasszonynak semmi szempontból sincs igaza, még abból sem, hogy Erzsébet nem volna szerepköre; mert ez mindenesetre inkább szerepkörébe tartozik, mint Stuart Mária, melyet ő eddigelő e darabban játszott, de tekintve a szakmakört, eddigelő is jogosulatlanul. A „művészi“ vetélkedést, önértékeskedést és szeszélyt pedig ezáltal épen rozskor és rozszul alkalmazza Némethi Irma kisasszony, mert hát egyfelől egy cseppet sem von le babéraitól és primadonnai érdemeiből, ha egy Bulyovszkyné mellett, egy az övével egyenrangú, habár nem is épen aczimszerepet játsza; s másfelől a pályatársi udvariasság, az igazgatóság és közönség iránti figyelem csak kívánhatnak akkora kis áldozatot színg ázunk bármelyik tagjától is, hogy ha mindjárt szerinte nem tartozik is szakma körében az illető szerep — a mi jelen esetben épen nem áll: mégis állással jár az már csak saját jól felfogott érdekeiből is. Reméljük tehát, hogy Némethy Irma k. a. jobban meg-gondolja eljárása következményeit és nem fog vonakodni az irányában annyira hálás közönségnek s igazgatóságának egy kis szíveskedést tenni Erzsébet eljátszásával, annyival is inkább, miután „Erzsébet“-ben is mindig ő adja a szerepet.

— **A magyar** tud. akadémia október 25-én összes ülést tartott Csengery Antal elnökelete alatt, mely ülésnek egyedüli tárgya volt Pauer Tivadar emlékbeszéde Csatskó Imre akad. levelező tag felett. Pauer Tivadar az emlékbeszédet nem olvasta, hanem elmondta a nála szokásos hévvel. Csatskó Imre ifjúságától élte alkonyáig erejét a jó ügynek szentelte, s a közügy terén szerepelt, mint író, tanár és bíró. Született Váczon 1804-ben, hol elemi és gymnasiumi tanulmányait végezte. Már mint kis gyermek feltűnt tanulótársai között, a menyiben már elemi iskolás gyermek korában rendes ösztöndíjban részesült. A bölcsészeti tanfolyamot szintén Váczon végezte. Később Pestre jött az egyetemi jogi tanfolyamot hallgatni és pedig oly időben, midőn az egyetem legmostohább korszakát élte. 1826-ban bölcsészettudor, 1828-ban pedig jogtudor lett s nemskára ezután a kassai és pozsonyi akadémia tanári állására pályázott. Kassán 1828-ban tanárrá lett, hol hat évig működött, s ez időben tette meg első irodalmi kísérletét. Irt egy drámát, s a halálbüntetésről érkezett. Ezután Győrbe helyeztetett át s itt fejtette ki teljes mérvben irodalmi munkásságát, különösen az észjog terén. Második nagyobb munkája a büntetőjoghoz tartozik, szép művet írván a büntetőjogi elméletekről és a halálbüntetésekről. Az akadémiaméltányol-ni akarván irodalmi tevékenységét, levelezőtággá vála szította. De Csatskó résztvett a politika terén is

s 1843-ban a népnevelés körül nevezetes érdekeltséget fejtett ki Győr megyében. 1844-ben Győrtől királyi könyvbíró lett, honnan 1847-ben a helytartótanácshoz helyeztetett át, s 48-ban földijai nyugalmaztatott. A 48-ki viharos napokat Pesten töltötte, minden idejét a tudományának szentelve. Az 50-es évek elején székesfehérvári tanfelügyelővé neveztetett ki, később bírónak a pesti, majd a jászberényi törvényszékhez, míg végre 1867-ben a kir. tábla elnöke lett. Csatskó az osztrák büntetőtörvénykönyvről s a büntetőperrendtartásról is egy hosszabb művet írt, s a pesti egyetem ezt vezérkönyvul használta. 1867-ben Csatskó a codificáló bizottság tagja lett, s nevezetes munkálkodást fejtett ki a büntetőtörvénykönyv összeállításánál. Főlként részt vett továbbá a budapesti ügyvéd-egylet tanácskozásaiiban is s 1871-ben a legfőbb ítélőszék tagjává neveztetett ki. — Azonban 1872-ben már érezte végső betegségének előjeleit, 1873-ban már csak székéjébe volt láncsolva s 1874-ben február hóban meghalt. A folyó ügyek közt felemlíthetjük, hogy ő felsége jóváhagyta az akadémia ügyszabálya 52-ik §-nak tervezett megváltoztatását, a Szabó István akad. lev. tag megköszöntö az akadémia dívozletét 50 éves írói ünnepéje alkalmából.

— **Tegnap „Essex“**, Laube e kitűnő zomoryjátéka került előadásra, melyet egészen vére kitűnőnek és kifogástalannak kell mondanunk. S nem hiszszük, hogy a budapesti színházon kívül lenne még magyar színdarab, mely oly kiváló erőkkel tudná szerepezni nagyszabású művet, mint a mi színházunk: Essex E. Kovács Gy., Erzsébet Némethi Irma, ady Rutland Boér Emma, kik ma mindhárom oly megkapó szépen, oly művészileg játszottak, mintha versenyben akartak volna egyással. Legöntudatosabb s legbevégettebb egyet képező volt azonban E. Kovács Gyula Essex: az az erő, az az igazság, az a királyi előadás, az érdelem ama viharos kitörése, az egész alaknak ez a részleteiben s egészében örvetkező jellemzése, melylyel E. Kovács Gyula művésze e nagy történeti alakot életre állt és élénk varázsolja: ilyen művészi maslatra e szerepben ma Magyarországon valószínűleg nincs más. E. Kovács Gyula. Némethi Irma Erzsébet is szép és gondos alkotás, mely mindig teljes hatást tud keltetni, mert átérte tele van erővel, léttel, a szenvedély szerencsésen eltalált hangjaival. Lady Essex L. Boér Emmának egyik legszebb szerepe, mely az első jelenete Essex-szel mindig művészi magaslalon áll. A többi szereplők is: Szentgyörgyi (Burleigh), E. Kovács Gyuláné (Lady Ottingham), Mátrai (Raleigh), Szacsai (Souampton), Vidor (Ralf) Kassai (Gonathan) és itrói (North K.) mindnyájan megállottak helyüket s alapos készütségű, gondos játékkal gyűlé emelték Essexet a legművészebb előadókak.

— **A csernovitzai egyetemről.** A csernovitzai egyetemre beiratkozott joghallgatók, mint a „Tageblatt“-nak írják, — tartomány-metiség- és vallás szerint következő osztályt nyújtják: 37 galicziai, 33 bukovi-ai, 2 moldovai, egy-egy erdélyi (Obengru-nevezett, Balázs falváról) csehorszá-i, tiroli, és ausztriai. Nemzetiségiszempon-t: 38 német, 1 zsidó, 20 román, 11 len-yel, 5 román, 1 cseh; vallás szerint: 9 mózesitű, 20 rom. kath, 14 görög-ath. 2 örmény-kath, 1 evang. hitű 10 görög-keleti. Bécsből átment 19 gász, Lembergől 12.

— **A gyermekek érdekében** Szer-helyi Adolf az országos óvóképezde igazga-a, a magyar szélelő népjátékok — ide ért-a gyermekjátékokat is — összegyűjtésében adozik, mire őt nemcsak maga az érdekes-yag, hanem egyszersmind annak paedagogiai-éokra való feldolgozása is ösztönzi. Ugyan-ért felkér mindenkit, hogy a ki ily népjá-tékokat ismer, szíveskednék azok leírását, azon-nyge és község nevének feljegyzése mellett, a-b ezen játékok dívatások, hozzá — Budapest-Valero-utca 1. sz. — beküldeni.

— **Örömmel jegyezzük fel,** — a N. N. után — hogy Deák Ferencz észszege annyira javult, hogy ma már elhagy-ta szobáját, és sétakocsizást tett Pestről Bu-dia.

— **Az „erkölcselenség“ a pénz-tyi bizottságban.** A bizottság egyik leg-bíbi ülésén történt — írja a „Nemz. H.“ — Wahrmann éles kritika alá vonja a bud-pesti elölírányzat fedezeti részét, s egyebek közt a kifejezést is használja, hogy „a budget erkölcselene“. A pénzügyminister természetesen-nyesen s teljes indignációval utasítja vissza a kifejezést. Wahrmann megmagyarázza vála-sát, hogy nyilatkozata a pénzügyminiszter-nyelvére nézve épen semmi sértőt nem fog-lal magában; épen úgy, mintha például: Du-n legújabb pamphletjében a házasságot er-keletlen intézménynek nevezi, ebből nem kö-vetkezik, hogy a házasság emberek erkölcselene-Szontagh azon interpellációval akarta el-írói a dolognak élet, hogy Wahrmann bizo-nyosan némethől fordította magában le e ki-

fejezést s csak annyit akart mondani, hogy a budget „entbehirt der ethischen Grundlage“, a mi a használt magyar kifejezésnél sokkal ke-vesebbet jelent. A bizottság, úgy látszik, meg-nyugodott ezen értelmezésben s ezzel az egész inezidensnek vége lett.

— **Az Arim gróf pörében** hozott végleges ítélet által kiszabott 9 havi fogság-büntetést valószínűleg pénzbürségre változtatják. Az igazságügyi miniszter az összes periratokat be kívánta.

— **Öngyilkossági dráma.** Mult csü-törtökön a reggeli órákban villám-gyorsasággal futotta át Baja várost az a hir, hogy Jankovich J. Arisztid, lakásán revolverrel meglötte magát. Az azzonnal a helyszínen megjelent or-vosok constalták, hogy a golyó egy hüvelyk-kei a szív alatt tolt a hasüregebe és életve-sélyes sebet okozott. Az indokot, mely ez áta-lánosán kedvelt fiatal embert, ki beutazván a continenset, huzamos ideig tartózkodott Anglia és Amerikában, művelt lelki és gazdag tapasztala-tu egyéniség, a végzetes tette vezérlő, hiteles for-rásokból merített adatok nyomán a „Baja“ kö-vetkezőleg adja elő: Jankovich a lefolyt nyár elején egy urhölgygel, kihez gyengédebb haj-lamok láncozták, Tátra-Füredre utazott, hol alkalmilag U. G. országgyűlési képviselővel megismerkedtek. Ezen ismeretségek az lett közvetített következménye, hogy J. rövid idő alatt otthagya Tátra-Füredet és haza jött Ba-jára, az urhölgy pedig Vöslau-ba utazott. Mi-dön ismét Bajára jött, J. volt az első, ki fá-tyolt kívánt vonni a fűrdő idején élményeire és a hölgynek ez ellen épenegyel nem lévén kifogása, a régi viszony ismét helyreállott. De nem tartott sokáig zavartalanul. U. képviselőt sem hagyták nyugodni babérai, és a nyár de-rekán Baján lehetett őt több napon át látni, hol különös előszeretettel a szt. Antal-utczán csüngött. Távoztá után a többször említett ur-hölgy még egyszer játszta a nagylelkű J. irá-nyában, annyiban, amennyiben valamennyi U-tól jövő levelezést felbontatlanul bocsátott J. rendelkezésére. Történt azonban a legutóbbi napokban hogy egy ilyenmű levelet nem akart kiadni, és ekkor, gyötörve a féltékenysé-zenvedélytől, fogamzott meg valószínűleg Jan-kovichban az öngyilkosság eszméje. Szerdán este elment Herzog Lázár ur kereskedésébe, és ott egy revolvert vásárolt. Ezzel elment a hölgy-höz, ki sejtve a veszélyt, B. G. urat hívatta magához, kinek sikerült is egy lázas izgatott-ságban töltött éjszaka után J.-ot távoztásra birni, miután tőle a fegyvert elvette volt. J. most — 4 órák reggel a „Bárány“ vendéglőbe ment és ott pezsgőzött körülbelül 7 1/2 óráig. Ekkor ismét Herzog ur kereskedésébe ment és ottegy újabb revolvert vett és azt 3 töltséssel el is látatta, állítván, hogy a tegnap vásárolt nem alkalmas. Egy negyed órával később be-következett a katasztrófa és Jankovich J. Arisztid közel 2 napi kínos szenvedések után a péntek szombatra következő éjen elhunyt.

— **A hercegovinai mozgalmakról** a fölkelők táborából egy magántávirat azt jelenti, hogy 19-én Lyubratichs sikertelen támadást intézett a presjekai őrház ellen. 20-án azután 1500 török Grab mellett megtámadott 1000 fölkelőt. A török csapatok az erődökből és őr-hazakból segítséget nyervén, a fölkelők eleinte futásnak eredtek, de aztán támadóká készül-tek és megverték a törököket, kik egészen Tre-binjeig futottak, 150 halottat és számos sebe-sültet veszítvén. Mint a „P. B.“-nek Konstan-tinápolyból jelentik, Riza pasa hadügyminisz-ter megszándékozik szüntetni minden további csapatküldést Boszniába, Hercegovinába, Albi-néba és a Duna-vilajetbe. Már majd 100 ezer főnyi haderő van ezen tartományban, mely-ből ugyan 70,000 redifekre esik, de ezt elég hatalomnak tartják Konstantinápolyban, hogy a török kormány tekintélye minden irányban fentartathassék. — Besád pasa, smyrnai kor-mányzó, ki a hercegovinai mozgalmak kitöré-sekor nagyvezir volt, állítólag tengerészeti mi-niszternek fog meghívni Mahmud pasa nagy-vezir által.

— **Horn Ede** államtitkár fekvő beteg; közelebb egészsége jobbra fordultáról írtak a lapok. A „K. N.“ arról értesül, hogy tegnap ismét rosszabbul lett, úgy, hogy az ő rendes orvosán kívül több egyetemi tanár jelent meg nála, kik állapota fölött tanácskozást tartván, kijelenték, hogy a baj komolyabb fordula-tot vett.

— **Olcso ebéd és öngyilkosság.** Bu-dapestben tegnapelőtt délután 3 órák az aka-démiai bérházban levő Schmidt-féle vendéglő-ben egy 18—20 éves fiatal ember meglehető-sen jól ebédel, evett és ivott, azután [pedig szépen ellilani akart, de feltartóztatván, kide-rült, hogy pénze nincsen, a vendéglős a fiatal embert tehát a rendőrség kezébe akarta szol-gáltatni, de megengedte neki, hogy előbb az udvar hátrészébe menjen, hol a fiatal ember magát főbe lötte s a pisztolyt az ürbe vetette. A sulyosan megsebesült még élve szállítottat a kórházba s tőle csak annyit lehetett megd-ni, hogy neve báró D. H.

— **A század egy fia.** Egy temes-vári házbirokos fia — tizenkét éves — épen azon pillanatban éretett rajt, midőn villó-olda-tot akart inni, hogy magát megölje. A fiú édesanyjának sem nem szép, de nem is fiatal szobaleányába szerelmes lett s azt folyton a legszomorubb szavakkal írt szerelmes leveleivel ostromolta. Midőn — ezen korai láng által épen meg nem örvendeztetett — szobaleány a szerelmes leveleket a fiú anyjának bemutat-ta, az előbbi „e szívén elkötöttét árusál“ miatt oly annyira elkeseredett, hogy életétől meg akart válni, mi, hogy nem történt meg, az egyedül a véletlennek tulajdonítható. Mondják, hogy a fiúcska regényekből szívtá magába a — romanticismust, mely őt gyufafékosztra készté.

— **Offenbach pere.** A „Szép Hele-na“ szerzője, mint a párisi Gaité-színház igaz-gatója a Don Quichotte című látványos da-rab előadásához a czimszerepre megnyerte De-lannoyt, a Vaudeville színház tagját. A szer-ződés 100 előadásra szól, Offenbach azonban nem mutatta be a de la manchai szomorú hőst a közönségnek és nem is mutathatja be már többé a Gaité színházban, mert megszűnt annak igazgatója lenni. Delannoy, ki e szer-ződése miatt megvált a Vaudeville-színházról, kártérítési pert indított a maestro ellen, mely azzal végződött, hogy a párisi kereskedelmi törvényszék elítélte őt 8000 franknyi kártéríté-si összeg erejéig és a perkoltségeket megtérí-tésében; Offenbach appellált az ő perlekedő Don Quichotte-ja ellen.

Haydn unokája Pesten lakik, még pedig nagy nyomorban. Az „Ung. Lloyd“ hívja fel rá az emberbarátok figyelmét. A mint írja, Polcelli egykori római patrius s zeneszerző (Haydn kedves tanítványának) két leánya öre-gen, inségben élnek az újvilág utcában 5 sz. a., az első emeleten (második lépcső) 4-dikajtó-szám alatt. Egyik betegesen fekszik s kereset-képtelen. Az „Ung. Lloyd“ arról jegyzi meg csak, hogy Haydn unokája, de ha testvérek, akkor mind a kettőnek annak kell lenni. El-zálogosították már mindenüket s reménytelenül néznek a tél elé. Megvétele ajánlják tehát a Haydnól birt erekléket is: egy aranysebzőbőrt, bevészt évszámmal és névvel, egy Antonio Stradazio által 1608-ban készített hegedűt, melyen egykor Haydn játszott s sok kéziratot és levelet. Ez ereklék is el vannak zálogosítva, de azért Haydn tisztelői (s ezek nálunk is bő-ven vannak még) megszerezhetik. A muzeumok, kivált a németek, kaphatnának ily becses ereklé-ken, mivel Haydn a német szellem egyik di-csősége a zeneszerzés terén és történelmében. A szegény testvérekről zeneegyleteink és dalár-dáink is tehetnének valamit.

CSARNOK.

A nők emancipációja

mint társalgási- és beszéd tárgy; vagy: mig él az ember: nem beszélhet; ha alszik: ne beszéljen; ha meghalt: nem tud beszélni; mikor beszéljen tehát?

Humorisztikus fölolvadás.

Saphir-töl.

Az ég, kedves hallgatónim és hallgatónőim, két adománnyal kedveskedett az embernek, melyek által az állatok föl emelők: az a „Gon-dolkodás“-sal és a „Beszéd“-del. Mivel a férfi teremtetett először a jobbik részt: a „Gondolkodás“-t választá. A nő később jött és nyerte a — „Beszéd“-et.

Ezért beszélnek anyanyelv- és nem apa-nyelv-ről.

Ha a férfi, a „Gondolat“, a nővel, a „Beszéd“-del egybekel: úgy a „Gondolat“ igen gyakran a „Beszéd“ papusa alá kerül. Különös fátuma lón az első embernek a „Beszéd“ adománya. Míg egyedül volt: nem volt senki, kivel beszélhetett volna; mikor pedig az első nő megjelent: nem jutott többé szóhoz.

Azért is minden egybekelésnél három korszak fordul elő: a „Gondolkodás“ a „Vallomás“ és az „Eljegyzés“ korszaka. A gondolkodási időben azt gondolja a nő: hisz van még elég idő; a vallomás után a férfi azt vallja: hogy még talán fog beszélhetni, hanem az esküvővel már elesküdté, hogy valaha beszélhessen.

Ki használja legjobban a „Gondolko-dás“-t? Az, a ki kellő időben ostobának tud-já tenni magát. S ki használja legjobban a „Beszéd“-et? Az, a ki tud a maga idejében — hallgatni.

Sha önök kedves hallgatónim, és hallgatónőim, azt kérdeznék most tőlem: miért nem használom én is a „Beszéd“ legjobb oldalát e pil-lanatban smiert nem hallgatom hát én is: éppen e kérdésre nézve vélem legkedvezőbb időpont-nak a hallgatást.

Azt kell mondanunk, kedves hallgatónim és hallgatónőim, hogy az ég megkülönböztet-ti akárkán az asszonyokat a többi teremtmé-nyektől, „Gondolkodás“-t és Beszéd-

tehetséget adott nekik s hogy a férfiak megkülönböztethetők legyenek az asszonyoktól: adott nekik „Gondolkodás“-t és Hall-gatást.

Az esküvő alkalmával a férfit kérdezik ki először, mert ha a nő egyszer „igen“-t, mon-dott: a férfinak nincs többé mit szólnia.

A férfi mondja először az „igen“-t, nyujt-va, vontatva, azután a nő mond ugyancsak „igen“-t, de hirtelen, rohamosan s a férfi még soká gondol rá ez „igen“-re, a nő pedig csak-hamar elfeledi.

A színházi élet- és szerelemben, kedves hallgatónim és hallgatónőim, ha a nő főkö-tő alá kerül: az vigjáték, ha a föld alá: egy szomorújáték.

A házasság drámájában azonban, kedves hallgatónim és hallgatónőim, egészen másként van. Ott, ha a nő főkö-tő alá jut: akkor kez-dődik a szomorújáték, ha pedig a föld alá: akkor a vigjáték.

Mi a szerelem? Két szív és egy dobba-nás. És mi a házasság? Két szív és egy — borzasztó csapás!

A nők, kedves hallgatónim és hallgatónőim ugyanazon jogokkal akarnak birni, mint a fér-fiak; — ezért meg a férfiak ugyanazon jogtalan-sággal ohajtának felruházva lenni, mint a nők. Nincsenek hamisabb férfiak: mint a mi nőink — és nincsenek hamisabb nők: mint a mi fér-faink.

(Foytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG

A champagne-i forrásánál.

(Vége.)

„A Champagne évenként kb. 12 millió palack valódi pezsgőt állít elő. Ebből fogyaszt Németország és Ausztria-Magyarország 1.500 ezer palackot, Oroszország 1.600,000-et, Anglia Ázsiával és a gyarmatokkal 2.300,000-et, Ame-rika 2,10,000 Belgium és Holland 500,000-et, Franciaország 3.000,000-te, a világ egyéb-részei 1 millió palackot. De minthogy Sziberi-ában magában több pezsgő fog, mint mennyit a Champagne producálni képes, s Berlin dicse-keve mondja, hogy évenként 600,000 palack-kal fogyaszt, akkor be fogja őn látni, misze-rint azon állításom, hogy az emberiségnek csak egy tizedrésze oly szerencsés; valódi pezsgőt ihatni, nem tulajtott.“ Piper ur ké-relmemre, levezetett pezsgős pincéjébe, legelőször is egy földlelti raktárba. Itt két zubbonyos munkások foglalkoztak a kész pezsgőnek kivi-telre való elcsomagolásával. A palackok papirba rakatnak a ládák vagy kosarakba. Lehántott fűzfá-kosarak 25—50 palackkal töltve, Né-metország és Ausztria részére rendelve, a leg-nagyobb 75—100 palackkosak Amerika szá-mára, a legkisebbek 12 palackkal China és Japan részére; Franciaország egy kosár alatt 25 palackot ért. Páris „en famille, ou en petit comité“ egy „láda“ pezsgőt iszik vagyis hat pa-lackot 5 franc-jával. Egy emelőgéj huzza fel a palackokat a pincéből. Ez két emeletből áll s mélyen benyúlik a csillamló mészhegyekbe. Egy kedves kőlyök két kezében fagygyertyá-val világított elénk. A felső pincében hosszú sorban dolgoznak férfiak- gyermekek. különbö-ző asztalok, állványok és gépek előtt mindegyik előtt egy éő fagygyertya áll, mik a tágas sötét segítségben a nedves mészkőfalak-kal együtt, kalandos világítást nyújtanak. Mint minden nagy gyárban, a munka kézzel-kézre jár. Minden munkás csak egyszer kezel egy palackot, de azt azután rendkívüli gyorsaság és biztossággal eszközli, s azután további kezelé-s végett átnyújtja szomszédjának. De ismét elő-rül kezdjük a bogycónál. A préselés után fiatal bor ösztől kezdve márciusig hordóban marad, hogy minden tisztáltságot kiforjjon magából.

Ha a bor tiszta és iható, akkor a kevés cukor-pótlékkal palackozkora huzatik. A felső melegebb pincében eldugaszolva és állványokra rakva addig marad a bor, míg a cukor er-jedést mutat s az első palackot szétrepeszt. Akkor a palackok mélyebb és jóval hűsebb pinczébe vitetnek, hogy itt az erjedés több pa-lackvesztés nélkül teljesen vége menjen. Ha a hőmérséklet itt 8° R-on felül száll, ak-kor a szomszéd jégpince ajtainak felnyitása ál-tal ismét lejebb szorítatik. Ha hónapok mul-va a palackfőnek szilárd üledék képződött, akkor a dugóval lefelé — egy állványra he-lyeztetik s naponként vagy kézzel, vagy vala-mely gépezettel megráztatik, úgy hogy minden piszok a dugónál gyűlik össze. Most 10—12 hónappal a préselés után kezdődik a tulajdonké-peui pezsgő-gyártás. Nagy rácszott fűzfakosa-rakban mindig dugóval lefelé, ismét a felső pinczébe huzatnak a palackok. Az első mun-kás kiugraszta a dugót s egy gyors hajlítás-sal eltávolítja a habzó tisztáltságot a palack nyakából, s átnyújtja a palackot szomszédjának. Ez

*) Visszaadhatlan szójáték: „Zwei Herzen und ein Schlag“ az eredetiben.

egy pohárka liqueur-t önt hozzá, mely cukor és alkohol tartalma által újabb erjedést idéz elő és a pezsgőnek mennyisége és sulyaálalt nagyobb vagy csekélyebb édességet és szeszerőt kölcsö-nöz. Ausztria-, Német-, Orosz- és Franciaor-szágok a legedeseb és enyhébb pezsgőket, te-hát sok liqueur-pótlékokat szeretnek, Anglia és Amerika kevesebb liqueurt ohajtának csipősebb és erősebb pezsgőkbe.

Ezek szerint lesz minden megrendelés-nél a liqueur-mennyiség szabályozva. A legkö-zelebbi munkás a dugaszoló géppel egy nagy új dugót szorit a palackba. Minden palack tehát két új dugót igényel. A negyedik mun-kás a dugót kötözi le, az ötödik sodronnyal szorítja ugyanazt le, a hatodik az ezüstös fő-kötővel látja el, a hetedik a feliratot ragasztja a palackra; a nyolcadik a dugókötélek végeit foglalja össze a megjegyzett önbélyeggel, a kilencedik papirba göngyöli a palackot, a tizedik kosarakba vagy ládákba pakolja azo-kat stb. A sajtólástól egy évre a champagnei kivitelképes és iható, valódi pezsgő. Két-három év múlva sokat veszít ed- és szeszből, a francia ekkor éréntaniak nevezi. Mindezeket megmutatta s magyarázta Mr. Piper, a mint az óriási pinczén keresztül vándoroltunk, szá-z-ezer csillogó palack és finom borokat és li-queuröket tartalmazó hordók között. „Ezen vö-rös bor munkásaimé, ebből annyit ihatnak, a mennyi tetszik; a szétrobbant és összetört pa-lackzu pezsgők is az övék. De nem valami nagyot csinálnak belőle maguknak; ha az em-ber mindennap pezsgőt iszik, hamar eltelik vele, ezt tapasztalásból mondom“ Ez majd úgy hangzott, mint egy sohajtás. Gond nélkül nyitotta meg Piper ur az egyes hordók csapjait s egyegy sugárt eresztett a cremant padlóra. „O mily kár ezen nemes anyagért uram.“ „Ah-bah“ nem vész itt el semmi. Nem látja ön itt ezen cement-csatornákat, ezek minden elfolyt bort ama kutba vezetnek. Ele-intén ezen mixtum compositumot meghagytam savanyodni, champagne-czetté. Most egy pár üzérzellemű munkásom megveszi ezt a sauce-t, és viz hozzáadásával azon pezsgőt gyártják be-lőle, a melyet feleségeik s gyermekeik a vas-utaknál 1—3 francjával palackkonként árul-nak.“

„Borászati Lapok“.

Erdélyrészi piacok árjegyzéke.

— **Deés** piaci árjegyzéke: october 19-ről, (auszt. mérő középár.) Tisztabuzza 3 frt — kr, elegybuza 2 frt 40 kr, rozs 1 frt 60 kr, zab 1 frt 10 kr, egy mázsa szóna 2 frt, 30 kr, m. alomszalma 50 kr, m. szupszalma frt 80 kr, egy öl fa 8 frt — kr, ft. marhahus 16 kr konyhalisz 8 kr, borsó 20 kr, lencse 24 kr, pa-szuly 18 kr, köles 24 kr kupája, burgonya frt 80 kr, font disznózsír 70 kr, ft. hagyma 6 kr font Fokhagyma 8 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Oktober 26-án 5% Metaliques 6945 frt Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.90 frt. 1860-iki államkölcsön 11140. Bankrésztvé-nyek 934. — Hitelrésztvények 205.50 London 112.70 frt. Ezüst 104.12 Cs. kir. arany 538 —. Napoleon'or 903— 100 mark németér-tékü 56.—

Urbéri kővények: Magyarország 81.75 Temesvári 81.— Erdélyi: 7880 Horvátországi. 84.25

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Van szerencsém a n. é. t. cz. közönségnek becses tudására hozni, miszerint Kolozsvárt a

Csapó Sándor czégnél

egy vasbutor raktárt állítottam, hol is gyártmányaim a legutányosabb árak mellett e ho 15-től kezdve nagy kiválasztásban kap-hatók.

Bécs, 1875. oktoher hó 1-én.

Kitschelt Ágoston örökösei, a bécsi, londoni, párisi és münchen-kiállításokon 23 kitüntetésben részesült vasbutor gyáros és cs. k. udvari szállító.

PERL fogorvos

utjából visszaérkezvén, állandóan Ko-lozsvárt marad. A morison-féle fogconku-lási műtőeszközt (Resections-maschine) ve-szi alkalmazásba, mely semmi fájdalmat nem okoz.

Készít mesterséges szájjapadást, fo-gakat, légnyomatu fogsorokat, arannyal és vuleantittal.

Gyógyít fogfájdalmakat gyorsan és a fájdalmat eltávolítja örökre.

Átutazók egy fogat egy óra alatt, egész fogsort egy nap alatt nyerhetnek.

Lakik Kolozsvárt, bel-középutca 5 sz. a. a kisegítőpénztár térszomszédságában.

Gabonaszállítás árlejtési hirdetmény, csupán ajánlatok (Offerte) útján.

Az oláhláposbányai m. k. kohó-hivatal személyzetének félévi élelmezése szükséges 204 (kétszáznegy) hectoliter, vagy 331½ (háromszáz-harmincegy és fél mérő búza és 114 (egyszáztizennegy) hectoliter, vagy 186 (egyszáznyolcvanhat) mérő tengeri szállítására, ezennel csupán ajánlatok (Offerte) útján tartandó árlejtés hirdettetik.

A bepecsételt, ezen felirattal „gabonaszállítási ajánlat” — és az ajánlott gabonaszállítás pénzértékének tíz százalékos biztosítékával, valamint szabályszerű bélyeggel ellátott és a m. k. kohó-hivatalnak Oláhláposbányán (utolsó posta Horgospataka Belső-Szolnok megyében), címzett ajánlatok (Offerte) 1875. év november 18-dik (tizennyolcadik) délelőtti 10 óráig benyújtandók, mely órákor az ajánlatok a m. k. kohó-hivatali irodában Sztrimbulyban (Horgospatakán) nyilvánosan fel fognak bontatni és a legkevesebbet kérővel a szerződés végérvényesen azonnal fog kötöttni, minél fogva szükséges, hogy az ajánlattevők személyesen, vagy azoknak jogérvényes felhatalmazottjaik akkorára ottan megjelenjenek, — minthogy ugyanakkor a többi ajánlattevőknek biztosítékuk is tüstént vissza fog adatni.

Feltételek:

1-ször: Mind a tengerinek, mind a búzáknak hectoliterenkint 75 (hetvenöt) kilogramm súlyúnak kell lennie.

2-or: A búzáknak 25 (huszanöt) százalékos rozsnál többet tartalmaznia nem szabad.

3-or: A szerződött összeg három egyenlő részletben Sztrimbulyba szállítandó,

és pedig első részlete okvetlenül 1875. év december-hó) második „ 1876. év január-hó 10-eig (tizedikeig) harmadik „ 1876. év február-hó

4-or: A szerződők, vagy felhatalmazottjaiknak legalább nevüket törvényesen elfogadható nyelven írni kell tudniok.

5-or: Az ajánlatok felbontása után történt tévedésnek netaláni állítása semmi ürgy alatt már el nem fogadtatik, hanem az ajánlat szám és betű szerint az ajánlattevőre kötelezőnek tekintetik és ha a számmal és betűkkel írt ajánlat közt különbség mutatkoznék, akkor a betűkkel kiírt ajánlat tartatik helyesnek.

6-or: Biztosítékul csak készpénz, magyar és osztrák államadósági kötvények, valamint a magyar állam, vagy a lajtántuli tartományok által kamatbiztosításban részesített vasút részvényei és azoknak elsőbbségi kötvényei fogadtatnak el, még pedig nevezett papirok, csak a legújabb törzsei árfolyam szerint, annak is tíz százalékos leszámitásával.

7-or: A fent határozott időn túl beérkezett, vagy az elősorolt kellekkel el nem látott ajánlatok tekintetbe nem fognak vétetni.

Minden es ügyben kívánt közelebbi felvilágosítások alantírt hivatal által a rendes hivatalos órákban teljes készséggel szolgáltatnak ki.

A m. k. kohó-hivataltól.

Kelt Oláhláposbányán, 1875. október 21-kén.

Árverési hirdetmény.

Marosujvárt a marosi hidvám szedés, a melylyel a hid gondozása, s a hid körüli jegelési kötelezettség egybe van kötve, 1876 január 1-től három évre nyilvános írásbeli az alattírt hivatal irodájában november 12-kén 1875. délelőtti 10 órákor tartandó árverésen haszonbérbe fog adatni, melyre a vállalkozni akarók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint szabályszerű bélyegzett, s 10% bánatpénzzel ellátott ajánlataikat a fennírt időig beadni sziveskedjenek.

A költével pontozatok hivatalos órák alatt bár mikor megtekinthetők.

A marosujvári m. k. sóbányahivatal.

Haszonbéri hirdetmény.

Hivatkozással a Kolozsvár sz. k. város lisztelő malmainak haszonbérbe adása iránt, ezen lap idei 206 — 212 számaiban közzétett hirdetményre, közbirre tételek: Minthogy az irt malmok műmalomná változtatására a kitűzött idő alatt el fogadható — ajánlat nem tétetett, a szóban forgó malmok, mostani közönséges lisztelő őrle és e célra teljesen kijazított, illetőleg ujonnan készült állapotban az előbbi hirdetményben jelzett időben

u. m. folyó évi november 1-én

az ott megírt feltételek mellett 4000 frt. felkiáltási árral fognak árverezés útján kiadatni.

Az árverezés tartatik a városház emeleti 4. számú szobájában.

Kolozsvár sz. k. város Tanácsának 1875. október 22-én tartott üléséből.

SIMON ELEK, polgármester.

CHARLES BURRELL
St. Nicholas Works, Thetford, Norfolk, Anglia
képviselősege.

Pirnitzer Alajos

gazdasági gépek
raktára és javítási műhelye
Budapest, Akadémia-utca 6. sz.,
Tüköry-féle palota mellett.

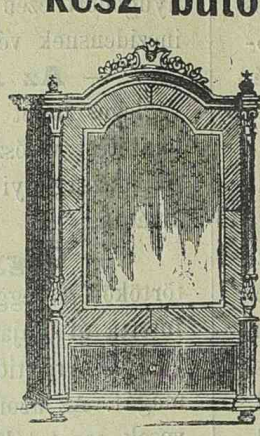
Gőzmozdonyok túl nem haladt működéssel.
Gőz-csészlőgépek.
Járgony- és kézi csészlő-gépek.
Vető-gépek, könnyűk, egészen vasból.
Arató-gépek.
Tisztító-rosták.
Szecskavágó-gépek.
Trieurs (konkoly és búkköny-választók)
Faműveleti-gépek.
Hajtósíjak.
Árjegyzékek kívánatra postafordultával küldetnek.

Csupán csak 27 kros árucarnok
LOBL FRIGYESNÉ alapítójánál
Budapest, Lipótvárosi taláható a legolesóbb
templontér váci-körút 6/2 sz. bevásárlási forrás.

Hol nemcsak mindennemű nőruhakelmék és minden e szakba vágó cikkek kaphatók a legjobb minőségben 27 kr-ért; hanem mindennemű finomabb ruhakelmék, vásznak és asztalneműk is dús választékban 40% al a gyári áron alul árusítottak el. (397) (12—20)

Vidéki rendelvények pontosan teljesítettnek.
Minták bárhová ingyen és bérmentve.

(421) (5—6)
BAAR J. butorraktára BÉCS, I. Bez.,
Franzensring Nr. 20
ajánlja
kész butor-szerelvényeit

különbé formában s minden faemlékből, ét-, hálószobák, salonnak, szállodák, urasági lakok, fűrdöntézetek berendezésére, igen kedvező feltételek és szállár munkának évek-re terjedő jóállása mellett.
Butor-mintarajzokat tartalmazó árjegyzékek, kívánatra bérmentve szolgáltatnak.
Órás. A n. é. helybeli és vidéki vásárló közönséget figyelemztem, hogy tartozkodjék olyan butor-hirdetésektől, melyek uraságoktól, szállodáktól származnak, állítóg: elutasítás, halálosít, építkezés és t. e. f. fogasos ürtigykön alapszanak, zsiárusok részéről. — Üzletem és ké-sztményeim szilárdaságról, bizonyítványokkal szolgálhatok.
Tisztelettel: Baar J.

(458) (1—3)
Erdélyországban
páratlan csodálatos olesó!
„Eczetet és eczet-szeszeket”
melyek a borezetet minden tekintetben hallatlanul feltűltatják, kizárólag csupán a legnagyobb felfedezés szerint berendezett Eczetgyárban kaphatni: Kolozsvárt a kül-középete szegletén a „Három csillag” című vendéglő udvarán.

(415) (10—25)
Präservatifs
(Cottons)
gummi és hal-hályagból, tucatszja 2 irtól 6 frt-ig, továbbá mindenféle gummi árukat utánvét mellett megküld, titoktartás ígérete mellett levélbeli megrendelésre is. J. N. Schmidler, Bécs, Neubau Stit-gasse Nr. 19.

(439) (3—18)
Dr. SCHWAIGER
növény-kivonata
kezeség mellett gyógyít gyökeresen megidült férfi gyengeséget is egy hét alatt és minden más nemű betegséget, fiáknál és nőknél a legrövidebb idő alatt. Egy palack ára használati utasítás 2 frt. o. ért. készpénz küldemény, postai utalvány, vagy utavét mellett.
Dr. SCHWAIGER
álta
Bécs, VII. Schottenfeldgasse 60. sz.
Kéri a czimet tisztán felad.

(440) (6—15)
DITMAR R. Bécsben
orsz. szab. lámpagyáros
ajánlja legnagyobb, világírtben álló gyárából
„minden fajta lámpáit”
ugy petroleumra, mint olajra. Az árak, daczára az elismert szilárd-ságuak, olesóbbak, mint a bel- és külföld minden készítményei. Minden nagyobb és hírnevesebb üzlet raktárt irt.

FIGYELMEZTETÉS.
Minden teljes lámpa a fennebbi gyári jeggyel van ellátva.
Phönixhengerek, ellátva e bejegyzett gyári bélyeggel, nem pat-tannak el, s pontosan találunk brennereim szerkezetéhez, a mire különösen figyelemzettek. Hasonló revezett — más jeggyel bíró — hengerek, utánzások.
DITMAR R. Budapest, raktár a József téren.

STEIN JÁNOS
m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,
ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁJÁT,

a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megbóvitve és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesítve és szaporítva vannak.

A használandó betűk a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntvők, a könyomdát kitűnő metsző kezeli. A nyomdai munkák kiállításához szükségelt anyagok a legjobb és legolesóbb forrásokból erednek.

PAPIR GYÁRI ÁRBA SZÁMITTATIK.

Munkát minden időben, még éjjel is elvállal és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.
A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olesó árban képes előállítani, hogy e nembn bármely hazai nyomdával versenyezhet.

Mindennemű és nyelvű könyvek, bármiféle rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívó-jegyek, tánczrendek, gyógyszer-tári-jelzettek, bor-, rozsolis- és más vignettek, újévi és más alkalmi üdvözlöttek, baromutlevelek, vásárczédulák, hirdetvények, bármilyen nagyságu falragaszok, szóval minden e szakba vágó munkák izletes kiállítását elvállalja.

Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok és a községi előljáróságok figyelmét bátor arra felhívni, hogy a hivatali szükség-letekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolesóbb árszámitására különös sulyt fektet.

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerű mintázatok birtokában lévén.

Az új „polgári törvénykezési rendtartás”-ban és a Kolozsmegye gyalui egyesbirája által a községi előljáróságok részére kiadott „utasítás”-ban előforduló magyar akár román szövegű nyomtatványokból — melyekből készletet tart — külön kis mennyiségben koncz számra is, jutányos árban szolgál. Az „utasítás”-ban előforduló mintáknál világosan kiteendő: magyar vagy román szövegű nyomtatvány szükséges-e?

1875.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Nyomdász Szövetkezet - Scolă - BCU Cluj-Napoca.